

Agnieszka Boryczka-Cichy

Politechnika Śląska w Gliwicach

NORWEGIA A KWESTIA INTEGRACJI ZE STRUKTURAMI UNII EUROPEJSKIEJ

Wprowadzenie

Norwegia to małe, silne gospodarczo i zasobne w bogactwa naturalne państwo położone na peryferiach Europy. Doświadczenia historyczne tego kraju, chęć zachowania niezależności i neutralności oraz odrębność społeczno-gospodarcza i kulturowa, składające się na tzw. model skandynawski, sprawiają, że często nazywana jest europejskim outsiderem. Jest to jeden z nielicznych krajów europejskich nienależący do struktur unijnych i niechcący do nich należeć, ale silnie angażujący się we współpracę europejską.

Celem niniejszego opracowania jest prezentacja specyficznych stosunków łączących Norwegię z Unią Europejską (UE) oraz perspektyw norweskiego członkostwa w tym ugrupowaniu integracyjnym. Zakres opracowania obejmuje: przedstawienie norweskich starań o członkostwo we Wspólnotach Europejskich (WE), a następnie w UE, charakterystykę współpracy Norwegii z UE w ramach Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) oraz prezentację perspektyw dalszego rozwoju wzajemnych stosunków. Zastosowana metoda badawcza to analiza źródeł literaturowych krajowych i zagranicznych oraz analiza danych statystycznych.

1. Norweskie starania o członkostwo we Wspólnotach Europejskich i w Unii Europejskiej

Po zakończeniu II wojny światowej Norwegia została członkiem Organizacji Europejskiej Współpracy Gospodarczej (OEEC), powołanej do życia w 1948 roku, celem integrowania odbudowujących się ze zniszczeń wojennych gospodarek państw europejskich. W latach 50. XX wieku 6 państw OEEC (Belgia, Francja, Holandia, Luksemburg, Niemcy i Włochy) utworzyło Europejską Wspólnotę Węgla i Stali, Europejską Wspólnotę Gospodarczą i Europejską

Wspólnotę Energii Atomowej. W odpowiedzi, 20 listopada 1959 roku w Sztokholmie 7 krajów OEEC (Austria, Dania, Norwegia, Portugalia, Szwajcaria, Szwecja i Wielka Brytania) podpisało układ ustanawiający Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (EFTA). EFTA miała stanowić przeciwwagę dla WE, a jej głównym celem było utworzenie strefy wolnego handlu produktami przemysłowymi¹. Państwa założycielskie EFTA nie były wówczas zainteresowane członkostwem we WE, widziały jednak konieczność zacieśniania współpracy gospodarczej, celem niwelowania negatywnych skutków powstania WE dla swoich gospodarek.

Norweskie starania o członkostwo we WE rozpoczęły się w latach 60. XX wieku. W 1961 roku dwa spośród państw EFTA – Dania i Wielka Brytania – złożyły wnioski o członkostwo we Wspólnotach. Norwegia, podążająca w tym czasie w swej polityce europejskiej śladem Wielkiej Brytanii, złożyła aplikację o członkostwo 2 maja 1962 roku, jednocześnie uzależniając swoje przystąpienie do WE od przyjęcia Wielkiej Brytanii². Negocjacje akcesyjne nie zostały jednak rozpoczęte ze względu na weto ówczesnego prezydenta Francji Charlesa de Gaulle’a. W 1967 roku Norwegia po raz drugi podjęła próbę negocjacji, jednak i tym razem na drodze stanęło weto Francji³. Ostatecznie w 1969 roku, po ustąpieniu generała de Gaulle’a i cofnięciu francuskiego weta, Wspólnoty podjęły decyzję o rozpoczęciu negocjacji z Danią, Irlandią, Norwegią i Wielką Brytanią.

Oficjalne rozpoczęcie norweskich negocjacji akcesyjnych nastąpiło 30 czerwca 1970 roku⁴. Kluczowymi kwestiami negocjacyjnymi z punktu widzenia Norwegii były: rolnictwo, rybołówstwo oraz polityka regionalna. Stronom udało się wypracować porozumienie w styczniu 1972 roku. 25 września 1972 roku sprawa przystąpienia Norwegii do struktur europejskich została poddana pod ogólnonarodowe referendum, mimo braku takiego wymogu w norweskiej konstytucji⁵. Referendum wygrali przeciwnicy integracji. Przeciw przystąpieniu do WE głosowało 53,5% wyborców, przy frekwencji wynoszącej 79,2%⁶.

¹ A. Makać: EFTA w procesach zachodnioeuropejskiej integracji gospodarczej. W: *Procesy integracyjne we współczesnej gospodarce światowej*. Red. E. Oziewicz. PWN, Warszawa 2001, s. 54-55.

² B. Grabarczyk: Norwegia – 16. państwo członkowskie Unii Europejskiej. „Przegląd Europejski” 2003, nr 1, s. 186-188.

³ K. Nowicka: Stosunki Unia Europejska – Norwegia. „Przegląd Europejski” 2003, nr 1, s. 161.

⁴ B. Grabarczyk: Op. cit., s. 189.

⁵ T. Bergman, E. Damgaard: Delegation and Accountability in European Integration. The Nordic Parliamentary Democracies and the European Union. „The Journal of Legislative Studies” 2000, Vol. 6, s. 127; E. Kuźelewska: Norweskie i szwajcarskie „nie” dla integracji europejskiej. „Studia Europejskie” 2003, nr 3, s. 100.

⁶ K. Nowicka: Op. cit., s. 161.

Po przegranym referendum władze Norwegii postanowiły, że mimo to należy zacieśnić współpracę z WE w ramach EFTA. Chodziło także o utrzymanie dostępu do brytyjskiego i duńskiego rynku⁷. W efekcie w 1973 roku podpisano porozumienie o strefie wolnego handlu artykułami przemysłowymi między EWG a Norwacją⁸.

Problem integracji ze strukturami europejskimi powrócił na początku lat 90. XX wieku. Zakończenie zimnej wojny pozwoliło neutralnym państwom EFTA (Austria, Szwecja i Finlandia) na złożenie aplikacji o członkostwo w strukturach europejskich⁹. Idąc ich śladem, Norwegia złożyła wniosek o członkostwo 25 listopada 1992 roku. Negocjacje rozpoczęły się 5 kwietnia 1993 roku¹⁰.

O rozstrzygnięcie w kwestii integracji Norwegii z UE ponownie odwołano się do opinii obywateli. Termin referendum ustalono na 28 listopada 1994 roku, spodziewając się, że zadziała „efekt domina” i Norwegowie zagłosują „za” członkostwem, bojąc się izolacji swojego kraju w nowym europejskim porządku¹¹. Jednak, podobnie jak w 1972 roku, referendum zakończyło się zwycięstwem eurosceptyków. Akcesję Norwegii do UE odrzucono nieznaczną większością 52,2% głosów, przy frekwencji 89%¹². Wyniki referendum odczytano jako „nie” dla pełnego członkostwa w UE, ale „tak” dla jak najbliższych stosunków z UE i jej państwami członkowskimi. Dlatego też rząd Norwegii kontynuował aktywną politykę, mającą na celu poszerzanie i pogłębianie zarówno formalnych, jak i nieformalnych związków między Norwacją a UE¹³.

2. Europejski Obszar Gospodarczy – główny filar współpracy Norwegii z Unią Europejską

Po przegranym referendum akcesyjnym w 1994 roku pojawiły się komentarze, że Norwegia mogła sobie pozwolić na powiedzenie „nie”, ponieważ w tym czasie układ o EOG był już podpisany i wielu głosujących uważało to po-

⁷ K. Eliassen, N. Sitter: Ever Close Cooperation? The Limits of the „Norwegian Method” of European Integration. „Scandinavian Political Studies” 2003, Vol. 26, No. 2, s. 131.

⁸ Z.M. Doliwa-Klepacki: Europejska integracja gospodarcza. Temida, Białystok 1996, s. 267.

⁹ S. Gstoehl: Scandinavia and Switzerland: Small, Successful and Stubborn Toward EU. „Journal of European Public Policy” 2002, Vol. 9, s. 534.

¹⁰ B. Grabarczyk: Op. cit., s. 190-191.

¹¹ E. Kuźlewska: Norweskie referendum akcesyjne. „Przegląd Europejski” 2003, nr 1, s. 83-82.

¹² E. Kuźlewska: Norweskie i szwajcarskie „nie” dla integracji europejskiej. „Studia Europejskie” 2003, nr 3, s. 99.

¹³ S. Kux, U. Sverdrup: Fuzzy Borders and Adaptive Outsiders: Norway, Switzerland and the EU. „European Integration” 2000, Vol. 22, s. 255; B.K. Zyśk: Norwegia wobec aktualnych tendencji w stosunkach transatlantycznych. „Polski Przegląd Dyplomatyczny” 2006, nr 4, s. 141-142.

rozumienia za alternatywę do pełnego członkostwa¹⁴. Układ o EOG zakładał utworzenie jednolitego obszaru gospodarczego między państwami UE i EFTA, opartego na swobodnym przepływie produktów przemysłowych, osób, usług i kapitału oraz jednolitych zasadach konkurencji.

Droga do wypracowania takiej formy współpracy rozpoczęła się w styczniu 1989 roku, kiedy ówczesny przewodniczący Komisji Europejskiej Jacques Delors zaproponował krajom EFTA wspólne administrowanie obszarem gospodarczym utworzonym przez państwa członkowskie obu ugrupowań. Propozycja ta związana była z podjęciem przez kraje WE decyzji o budowie jednolitego rynku wewnętrznego i miała umożliwić krajom EFTA uczestnictwo w tym rynku, bez konieczności politycznego angażowania się. Kraje EFTA przyjęły propozycję i rozpoczęte 20 czerwca 1990 roku negocjacje zakończyły się podpisaniem 2 maja 1992 roku w portugalskim Oporto, Układu w sprawie utworzenia EOG. Układ wszedł w życie 1 stycznia 1994 roku¹⁵.

Kraje EOG-EFTA, w tym Norwegia, zobowiązały się do wdrożenia wspólnotowego prawodawstwa dotyczącego czterech swobód wspólnego rynku, wspólnotowych reguł konkurencji i prawa spółek. Układ określił także wspólne zasady w odniesieniu do pomocy państwa i zamówień publicznych oraz zobowiązywał strony do dalszego rozwijania współpracy w dziedzinach pozagospodarczych, m.in. polityka społeczna, ochrona konsumenta, ochrona środowiska, badania i rozwój.

Układ o EOG ma dynamiczny charakter – co miesiąc nowe wspólnotowe akty prawne, które mają zastosowanie do EOG, są włączane do układu na mocy decyzji Wspólnego Komitetu EOG. Na etapie przygotowywania aktów prawnych dotyczących EOG przewidziano procedurę informowania i konsultacji ekspertów z krajów EOG-EFTA¹⁶.

Układem nie zostały objęte Wspólna Polityka Rolna, Wspólna Polityka w zakresie Rybołówstwa oraz Wspólna Polityka Handlowa. Układ zawiera jednak postanowienia regulujące niektóre aspekty handlu produktami rybołówstwa (Protokół 9) i rolnictwa (Protokół 3), które są produktami bardzo wrażliwymi z punktu widzenia norweskiej gospodarki¹⁷.

¹⁴ Doświadczenia negocjacji akcesyjnych państw UE. Red. S. Miklaszewski. „Meritum”, Kraków 2000, s. 26.

¹⁵ W. Bąba: Wpływ wschodniego rozszerzenia Wspólnot Europejskich na funkcjonowanie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Zeszyty Naukowe. Akademia Ekonomiczna, Kraków 2006, nr 734, s. 19-20.

¹⁶ T. Ciszak: Europejski Obszar Gospodarczy. „Biuletyn Analiz UKIE” 2001, nr 5, s. 38-39.

¹⁷ M. Emmerson, M. Vahl, S. Woolcock: Navigating by the Stars. Norway, the European Economic Area and the European Union. Centre for European Policy Studies, Brussels 2002, s. 19; K. Heidar: Norway. Elites on Trial. „Westview Press” 2001, s. 112-113.

W odniesieniu do produktów rybołówstwa założono zniesienie przez kraje EFTA ceł i ograniczeń ilościowych m.in. na mięczaki i skorupiaki. UE zniosła cła i ograniczenia ilościowe na niektóre ryby importowane z krajów EFTA oraz zobowiązała się do stopniowego zmniejszania ceł na inne produkty, m.in. mięczaki, skorupiaki i kawior. W odniesieniu do pewnej grupy produktów, m.in. łososi, makreli, śledzi, nie zastosowano liberalizacji¹⁸. Norwegia otrzymała także prawo do utrzymania ograniczeń w zakresie prawa własności i zakładania przedsiębiorstw w sektorze rybołówstwa¹⁹.

W odniesieniu do produktów rolnych, układ EOG reguluje kwestie związane z tymi produktami w sposób pośredni, poprzez przepisy fitosanitarne i weterynaryjne²⁰.

Układ o EOG zakładał utrzymanie narodowej kontroli nad źródłami energii – norweskimi zasobami ropy naftowej i gazu ziemnego. Norwegia zachowała także prawo do utrzymania systemu ograniczeń w zakresie nabywania ziemi rolnej oraz obszarów leśnych.

Jako członek EOG Norwegia wspiera finansowo działania służące zmniejszeniu dysproporcji w rozwoju gospodarczym i społecznym w ramach ugrupowania, poprzez dwa instrumenty – tzw. Mechanizm Finansowy EOG (wspiera najuboższe kraje unijne) i Norweski Mechanizm Finansowy (wspiera 12 nowych państw członkowskich). W latach 2004-2009 wsparcie w ramach obu mechanizmów od państw EOG-EFTA wynosiło 1307 mln EUR, a w latach 2009-2014 planowane jest na 1788,5 mln EUR. Udział Norwegii w tej kwocie wynosi 97%²¹.

Układ o EOG ma dla Norwegii ogromne znaczenie, ponieważ umożliwia jej uczestnictwo w jednolitym rynku europejskim i korzystanie z jego dobrodziejstw. Jednak strony nie dają jej możliwości kształtowania reguł tworzących ten rynek, co zaczyna coraz bardziej doskwierać stronie norweskiej²². Także strona unijna, szczególnie w obliczu ostatnich rozszerzeń Unii, zdaje się wykazywać coraz mniejsze zainteresowanie relacjami w ramach EOG²³.

Biorąc pod uwagę fakt, że w 2010 roku 80,7%²⁴ norweskiego eksportu kierowane było na rynek UE, a 63,4% norweskiego importu pochodziło z UE, zaś dla UE Norwegia była piątym partnerem handlowym, z udziałem 4,2% w całości

¹⁸ T. Cizak: Op. cit., s. 39; M. Emmerson, M. Vahl, S. Woolcock: Op. cit., s. 20-21.

¹⁹ T. Cizak: Op. cit., s. 39.

²⁰ M. Emmerson, M. Vahl, S. Woolcock: Op. cit., s. 23-25.

²¹ Statistic Norway. www.ssb.no (22.08.2011); M. Rębała: Hojny jak Norweg. „Newsweek” z 07.06.2009, s. 54.

²² T. Cizak: Op. cit., s. 38.

²³ K. Eliassen, N. Sitter: Op. cit., s. 130.

²⁴ Dane liczbowe w tym akapicie pochodzą z Eurostat. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> i Statistic Norway. www.ssb.no (22.08.2011).

wartości obrotów, można stwierdzić, że układ o EOG jest solidną podstawą do współpracy handlowej. Na rynek unijny Norwegia eksportuje przede wszystkim: gaz ziemny i ropę naftową, metale oraz ryby i ich przetwory. Nadwyżka w handlu Norwegii z UE wyniosła w 2010 roku 346 770 mln NOK. Ważnym aspektem stosunków gospodarczych Norwegia-UE są ZIB. Wartość unijnych inwestycji w Norwegii w 2007 roku wyniosła 47 bln EUR, zaś wartość norweskich inwestycji na terenie Unii 72,2 bln EUR.

Współpraca Norwegii z UE nie ogranicza się tylko do EOG. 18 maja 1999 roku, wraz z Islandią podpisała porozumienie o stowarzyszeniu z Umową Schengen. Współpracuje z UE w zakresie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, wprowadziła w życie umowy dotyczące rozporządzenia Dublin II, jest członkiem Europol i Eurojust. Ścisłe współpracuje także w ramach grup roboczych w obszarze polityki zagranicznej i bezpieczeństwa²⁵.

3. Perspektywy norweskiego członkostwa w UE

Przyszłe relacje Norwegii z UE ułożą się zgodnie z jednym z trzech scenariuszy: pozostanie w EOG, opuszczenie EOG i oparcie relacji z Unią na umowach dwustronnych lub ubieganie się o pełne członkostwo²⁶.

Kontynuowanie relacji z UE poprzez członkostwo w EOG będzie możliwe, jeśli strona norweska będzie usatysfakcjonowana takim rozwiązaniem i będzie wierzyła, że również w przyszłości będzie ono sprawnie funkcjonować. EOG jest oceniany w Norwegii raczej pozytywnie, choć pojawia się coraz więcej głosów, że ta forma współpracy wyczerpała już swoje możliwości i konieczne byłoby wprowadzenie zmian do układu, poprawiających efektywność działania Norwegii w ramach EOG. Strona norweska chciałaby także uzyskać większą swobodę w kierowaniu swoją polityką regionalną, ochrony środowiska czy transportu publicznego. Nie wydaje się jednak, żeby UE była zainteresowana poważniejszymi reformami EOG, poza kilkoma zmianami technicznymi wprowadzonymi w związku z przyjęciem nowych członków w 2004 i 2007 roku. Również po stronie norweskiej brak jest woli politycznej do takich zmian²⁷.

Zwolennicy drugiej opcji postulują, żeby Norwegia wystąpiła z EOG, stosunki handlowe z UE oparła na umowie o wolnym handlu z 1973 roku, a relacje z UE, podobnie jak Szwajcaria, regulowała poprzez umowy bilateralne. Jeśli Norwegia zdecydowałaby się na taką drogę, miałaby rok czasu na wynegocjowanie umowy (umów) z Unią. Negocjacje te byłyby z pewnością bardzo trudne

²⁵ http://www.amb-norwegia.pl/About_Norway/Polityka-zagraniczna/europe/policy/ (20.08.2011).

²⁶ C. Archer: *Norway outside the European Union. Norway and European integration from 1994 to 2004*. Routledge, London, New York 2005, s. 177-181.

²⁷ *Ibid.*, s. 177-178.

dla strony norweskiej i jest mało prawdopodobne, aby strona unijna była skłonna zaoferować Norwegii lepsze warunki niż te w ramach EOG. Pojawia się też pytanie, czy UE chciałaby w ogóle podjąć takie negocjacje, gdyż umowy ze Szwajcarią stanowią precedens, a nie są regułą²⁸.

Trzecia opcja, czyli ubieganie się o pełne członkostwo, nie jest obecnie przedmiotem debaty publicznej. Wprawdzie temat członkostwa w UE powraca co jakiś czas, w szczególności w okresie ostatnich rozszerzeń Unii czy wprowadzania euro, jest to jednak temat niepopularny politycznie. Pojawił się także pomysł, aby kolejną próbę integracji z UE poprzedziły dwa referenda – jedno w sprawie rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych i drugie w sprawie akceptacji wynegocjowanych warunków²⁹.

Z formalnego punktu widzenia, Norwegia nie miałaby problemu z wejściem do struktur unijnych, ponieważ spełnia zarówno kryteria kopenhaskie, jak i madryckie, uczestniczy we wspólnym rynku, a jej prawo jest w dużym stopniu zbieżne z prawem unijnym. Jeśli chodzi o poparcie opinii publicznej dla członkostwa, to wydaje się, że będzie ono zależało w głównej mierze od tego, jak UE będzie postrzegana przez Norwegów i od stopnia, w jakim członkostwo uderzy w norweskie interesy i tożsamość³⁰. Najnowsze wyniki badań opinii publicznej na temat przystąpienia do UE (czerwiec 2011) wskazują, że tylko 25,7% Norwegów jest „za”, a aż 66% „przeciw”. Zdecydowany wzrost negatywnych opinii wiąże się z kryzysem finansów publicznych kilku państw unijnych³¹. Wyniki te potwierdzają także tezę, że im lepsza będzie kondycja gospodarki norweskiej w porównaniu do unijnej, tym mniejsza szansa na decyzję o wstąpieniu do UE³².

Członkostwo w UE budzi wciąż wiele kontrowersji i obaw. Norwegia obawia się, że jako bogaty kraj³³ (w 2010 roku PKB per capita Norwegii wynosiło 43700 EUR, wyższe wśród krajów unijnych miał tylko Luksemburg

²⁸ Ibid., s. 178-180.

²⁹ Ibid., s. 185-186.

³⁰ Ibid., s. 181.

³¹ <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/385705,Norwegowie-nie-chca-do-Unii-Europejskiej> (21.08.2011).

³² D. Wallis: *Forgotten Enlargement. Future Relations with Iceland, Norway and Switzerland*. Centre for Reform, London 2002, s. 39. W 2009 roku stopa wzrostu PKB UE-27 wyniosła -4,3%, Norwegii -1,7%. W 2010 roku, odpowiednio 1,8% i 0,3%. W 2008 stopa bezrobocia w UE-27 wynosiła 7,0%, w Norwegii 2,5%. Inflacja w 2010 roku wynosiła w UE-27 2,1%, w Norwegii 2,3%. Dane za Eurostat. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (01.09.2011).

³³ Bogactwo Norwegii związane jest przede wszystkim z zasobami ropy naftowej i gazu ziemnego. W 2009 roku wydobycie ropy i gazu stanowiło 20,4% norweskiego PKB. Udział ropy i gazu w eksporcie Norwegii w 2010 roku wyniósł 64,3%. Dane za Statistic Norway. www.ssb.no (22.08.2011). Zyski Norwegii z handlu ropą i gazem trafiają do Państwowego Funduszu Ropy, który wart jest obecnie 425 mld dolarów. B. Jeliński: *Perspektywy norweskiego członkostwa we Wspólnotach Europejskich. Handel międzynarodowy 2001. Materiały IX ogólnopolskiej konferencji naukowej*. Red. K. Budzowski i S. Wydymus. AE, Kraków 2001, s. 294-295 oraz http://wyborcza.biz/biznes/1,101562,8087935,Norwegia_zainwestuje_miliardy_z_surowcowego_funduszu_.html (21.08.2011).

– 69100 EUR)³⁴ wносиłyby wysokie składki do unijnego budżetu. Norwegia boi się także poddania unijnej kontroli swoich bogactw naturalnych – ropy naftowej i gazu ziemnego oraz łowisk³⁵. Obawy zgłaszają także dwa sektory niezwykle istotne ze społecznego i politycznego punktu widzenia – rolnictwo i rybołówstwo. W przypadku rolnictwa kluczowe rozbieżności między stroną norweską a unijną dotyczą subsydiów i protekcjonizmu. W odniesieniu do rybołówstwa główny problem dotyczy dostępu do łowisk, limitów połowowych, subsydiów oraz barier w handlu rybami i produktami z ryb. Norwegia obawia się również, że jako małe państwo członkowskie będzie ignorowana przez duże państwa i w dalszym ciągu jej wpływ na unijny proces decyzyjny będzie znikomy³⁶. Także samo słowo „unia”, ze względu na zaszłości historyczne kojarzy się przeciętnemu Norwegowi z nierównoprawnym partnerstwem i podległością³⁷.

Unia zapatruje się na potencjalne członkostwo Norwegii w swoich strukturach bardzo pozytywnie. W szczególności, że jest to państwo w pełni akceptujące *acquis communautaire*, a dodatkowym atutem Norwegii jest fakt, że byłaby płatnikiem netto do unijnego budżetu³⁸.

Zakończenie

Norwegia znalazła własną i jedyną w swoim rodzaju drogę współpracy z UE, nazywaną „norweską metodą” integracji europejskiej. Obejmuje ona trzy filary, których kombinacja składa się na quasi-członkostwo w UE. Są to: uczestnictwo we wspólnym rynku, partycypacja w jak największej liczbie europejskiej polityki i projektach oraz przystosowywanie się do zmian we wspólnotowej polityce, prawodawstwie i traktatach³⁹. Poprzez członkostwo w EOG oraz współpracę z UE w wielu obszarach nieobjętych układem o EOG, Norwegia jest tak blisko związana z Unią, jak to jest tylko możliwe bez pełnego członkostwa.

Obecnie Norwegia nie widzi korzyści ekonomicznych przemawiających za członkostwem w UE, a uzyskanie wpływu na unijny proces decyzyjny zdaje się nie warte utraty autonomii i konieczności dostosowania się do unijnych regulacji dotyczących połowu ryb i wydobywania surowców.

³⁴ Eurostat <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (26.08.2011).

³⁵ <http://www.twojaeuropa.pl/327/dlaczego-norwegia-nie-chce-do-ue> (21.08.2011).

³⁶ D. Wallis: Op. cit., s. 36.

³⁷ K. Nowicka: Op. cit., s. 167.

³⁸ K. Eliassen, N. Sitter: Op. cit., s. 129.

³⁹ Ibid., s. 132.

W perspektywie najbliższych kilku lat Norwegia najprawdopodobniej w dalszym ciągu będzie regulowała swoje stosunki z UE poprzez układ o EOG, który, mimo pewnych mankamentów, jest skutecznym środkiem promocji norweskich interesów w UE.

Literatura

- Archer C.: *Norway outside the European Union. Norway and European integration from 1994 to 2004*. Routledge, London, New York 2005.
- Bąba W.: Wpływ wschodniego rozszerzenia Wspólnot Europejskich na funkcjonowanie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. *Zeszyty Naukowe. Akademia Ekonomiczna Kraków* 2006, nr 734.
- Bergman T., Damgaard E.: *Delegation and Accountability in European Integration. The Nordic Parliamentary Democracies and the European Union*. „The Journal of Legislative Studies” 2000, Vol. 6.
- Ciszek T.: Europejski Obszar Gospodarczy. „Biuletyn analiz UKIE” 2001, nr 5.
- Doliwa-Klepacki Z.M.: *Europejska integracja gospodarcza*. Temida, Białystok 1996.
- Doświadczenia negocjacji akcesyjnych państw UE. Red. S. Miklaszewski. Kraków 2000.
- Eliassen K., Sitter N.: Ever Close Cooperation? The Limits of the „Norwegian Method” of European Integration. „Scandinavian Political Studies” 2003, Vol. 26, No. 2.
- Emmerson M., Vahl M., Woolcock S.: *Navigating by the Stars. Norway, the European Economic Area and the European Union*. Centre for European Policy Studies, Brussels 2002.
- Eurostat. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
- Grabarczyk B.: Norwegia – 16. państwo członkowskie Unii Europejskiej. „Przegląd Europejski” 2003, nr 1.
- Gstoehl S.: Scandinavia and Switzerland: Small, Successful and Stubborn Toward EU. „Journal of European Public Policy” 2002, Vol. 9.
- Heidar K.: *Norway. Elites on Trial*. Westview Press, 2001.
- http://www.amb-norwegia.pl/About_Norway/Polityka-zagraniczna/europe/policy/
- <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/385705,Norwegowie-nie-chca-do-Unii-Europejskiej>
- <http://www.twojaeuropa.pl/327/dlaczego-norwegia-nie-chce-do-ue>
- http://wyborcza.biz/biznes/1,101562,8087935,Norwegia_zainwestuje_miliardy_z_surowcowego_funduszu_.html
- Jeliński B.: *Perspektywy norweskiego członkostwa we Wspólnotach Europejskich*. W: *Handel międzynarodowy 2001. Materiały IX ogólnopolskiej konferencji naukowej*. Red. K. Budzowski i S. Wydymus. AE, Kraków 2001.
- Kux S., Sverdrup U.: Fuzzy Borders and Adaptive Outsiders: Norway, Switzerland and the EU. „European Integration” 2000, Vol. 22.
- Kuźlewska E.: Norweskie i szwajcarskie „nie” dla integracji europejskiej. „Studia Europejskie” 2003, nr 3.
- Kuźlewska E.: Norweskie referendum akcesyjne. „Przegląd Europejski” 2003, nr 1.

- Makać A.: EFTA w procesach zachodnioeuropejskiej integracji gospodarczej. W: Procesy integracyjne we współczesnej gospodarce światowej. Red. E. Oziewicz. PWN, Warszawa 2001.
- Nowicka K.: Stosunki Unia Europejska – Norwegia. „Przegląd Europejski” 2003, nr 1.
- Rębała M.: Hojny jak Norweg. „Newsweek” z 07.06.2009.
- Statistic Norway. www.ssb.no
- Wallis D.: Forgotten Enlargement. Future Relations with Iceland, Norway and Switzerland. Centre for Reform, London 2002.
- Zyśk B.K.: Norwegia wobec aktualnych tendencji w stosunkach transatlantyckich. „Polski Przegląd Dyplomatyczny” 2006, nr 4.

NORWAY IN THE PROCESS OF EUROPEAN INTEGRATION

Summary

This article presents Norway's relations with European integration. Norway is small, export-dependent country that for a long time has been able, but not willing to join the EC (later EU). The Norwegian people have rejected Norway's accession to the EC/EU in two referendums in 1972 and 1994. At present Norway's relation with the EU is based on the EEA agreement, which came into force in January 1994. This allows Norway to reap the benefits of the internal market without being part of the EU's political system. The options open to Norway in its future relations with European integration are: stay with the EEA, change the link with the EU into something different from the EEA, but with is not membership or to apply for full membership. The question is still open – which way will choose Norway.